

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se, 2015-09-18 11:05:59

Artikelns ursprungsadress: <http://www.dn.se/insidan/stor-brist-pa-kunskap-om-laxor/>

Stor brist på kunskap om läxor

Publicerad 2015-05-15 00:05

Läxornas vara eller inte vara är en kontroversiell fråga. Studierna pekar i olika riktningar och det är många faktorer som ska tas med i beräkningen.

Det finns många åsikter om läxor – men vad säger forskningen egentligen? Tre experter reder ut forskningsläget.

Man kan säga två saker om forskningen om läxor:

1. Den existerar knappt.
2. Den begränsade forskning som finns är inte entydig. Vissa studier säger att läxor knappast leder till bättre lärande medan andra studier kommer fram till att läxor kan förbättra skolresultaten.

Mest citerad i debatten om läxors vara eller inte vara är den nya zeeländske pedagogikforskaren John Hatties forskningsöversikt "Visible learning". Han har också skrivit boken "Synligt lärande för lärare" som kom ut på svenska för tre år sedan. Hattie konstaterar att läxor tycks påskynda inläringen, framför allt för äldre elever. Men hans forskning har också använts för att peka på att läxor inte har någon effekt.

Så det är med andra ord svårt att dra några säkra slutsatser om vad läxforskningen vill säga. Klart är att läxor är ett mycket komplext ämne.

FAKTA. KANSKE MEST KÄNDA LÄXFORSKAREN

- **John Hattie**, professor i utbildningsvetenskap vid University of Melbourne i Australien, har studerat hemläxors effekt på elevers lärande genom att granska en rad så kallade metastudier. Hans studie "Synligt lärande" har fått genomslag också i den svenska debatten.

- **Hattie fann att läxor** generellt har en låg effekt på elevers lärande. Lägst effekt har de på unga elevers lärande, högst på redan högpresterade gymnasieelevers lärande.

- **När John Hattie rankade** olika faktorer som påverkar elevernas lärande hamnade läxor på plats 88 av totalt 138 olika faktorer.

Den pensionerade forskaren Jan-Olof Hellsten är en av få svenskar som studerat läxorna och dess funktion. Hans utgångspunkt var arbetsmiljön.

– Läxor leder till en stor arbetsbelastning som kan bli negativ för eleverna och göra att de mår psykiskt och fysiskt dåligt. Därför är det en viktig arbetsmiljöfråga.

Innan Jan-Olof Hellsten började forska vid Uppsala universitet arbetade han som lärare och skolledare. I gymnasiet undervisade han i matematik, filosofi och religion.

– Som lärare och skolledare försökte jag att arbeta utan läxor, särskilt under tiden i gymnasiet. Det var svårt att gå emot en lärareetik och en skolpedagogik som var så fastcementerad. Läxor ingick ju som en helt naturlig och självklar del i arbetsformerna.

• **Men rätt utformade** och med återkoppling kan läxor stödja lärandet, visade Hattie vidare. Å andra sidan är det ingen effektiv undervisningsstrategi om läraren ger läxor utan att aktivt diskutera elevernas svar. Ju mer ostrukturerade hemuppgifter är, desto lägre blir de positiva effekterna.

Källa: Skolverket

FAKTA. EN BRA LÄXA

- **Ska hänga** ihop med undervisningen.
- **Ska förberedas** och förklaras ordentligt i skolan.
- **Säkerställer** att alla elever har möjlighet att lyckas med läxan.
- **Kräver inte** att någon vuxen hjälper till hemma.
- **Följs upp** med gemensamma diskussioner i klassen.

Källa: Skolverket

LÄS MER. INSIDANS SERIE OM LÄXOR

- **Lärare som ger läxor bakläxa.** Leder läxor till bättre resultat i skolan? Lärarna Pernilla Alm och Malin Roca Ahlgren har båda satsat på läxfritt. Läs del ett i serien
- **"Utan läxor måste vi elever ta mer ansvar".** Niondeklassarna i Norrevångskolan har inte haft en enda läxa på tre år. Men har läxfriheten gjort eleverna slappare? Läs del två i serien
- **Ny studie: Mer makt åt barnen ger bättre läxläsning hemma.** Om man låter barnet vara med och bestämma går läxläsningen bättre, säger Charlotta Sjögren, som var med i studien. Läs del tre i serien
- **Läxor en självklarhet i skolan med toppresultat.** Eleverna i Internationella Engelska skolan får minst en läxa varje dag men läxorna delas ut på ett genomtänkt och strukturerat sätt, säger skolans rektor Maud Segerstedt. Läs del fyra i serien
- **"Mina barn ska inte ha läxor".** En dag tröttnade Stefan Wennberg på att hans barn fick meningslösa läxor. Då anmälde han deras skola till skolinspektionen. Läs artikeln
- **Insidans serie har fått många läsarreaktioner.** Här är några av dem, fler kommer längre fram.

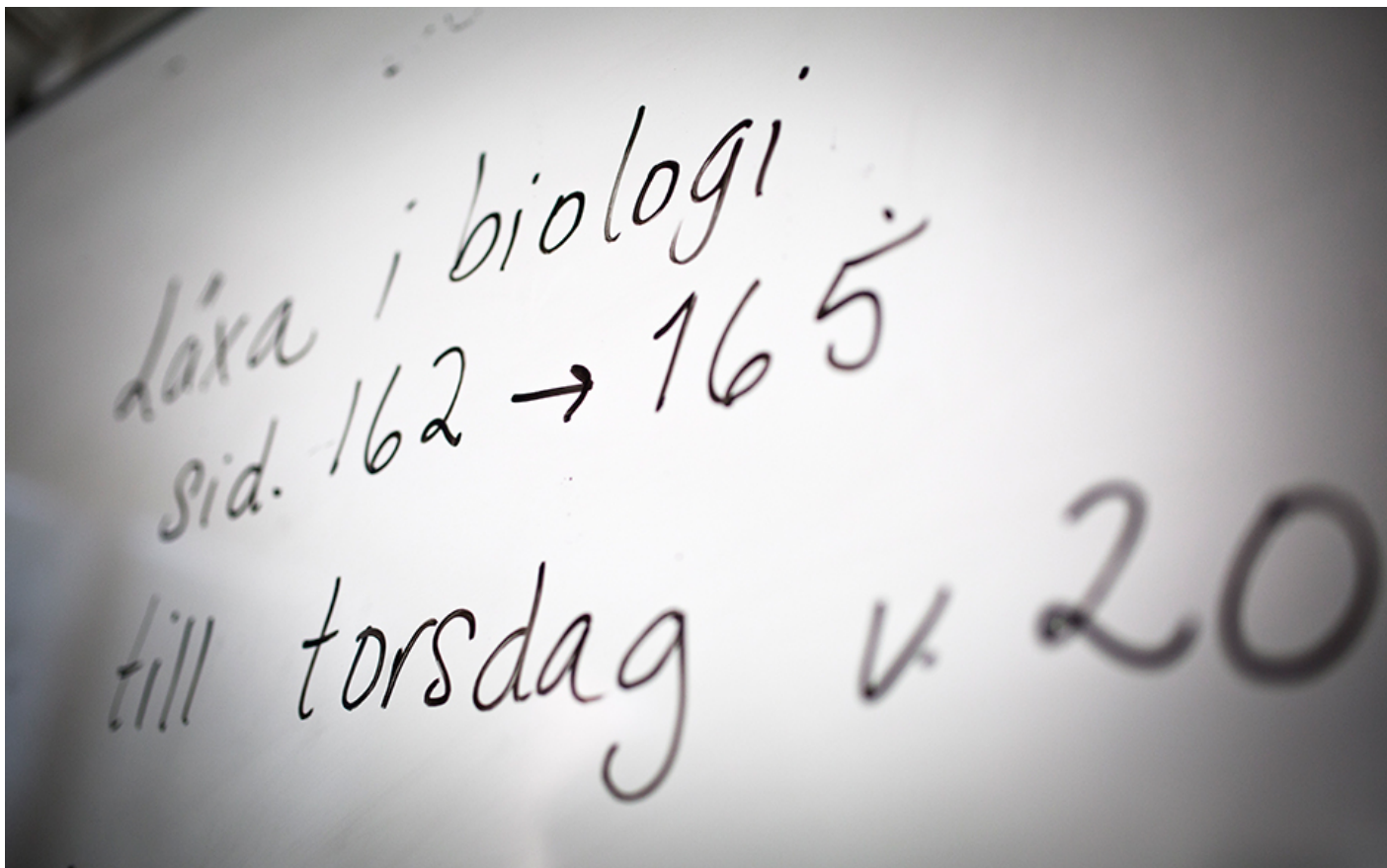

Foto: Jesper Jäger-Ärlestad

Vad är negativt med läxor?

– De skapar stora konflikter i familjerna när föräldrar ska pressa eller tvinga elever att göra läxor. Vi vuxna uppmuntras att hålla isär fritid och arbetsliv, men läxorna gör att en del barn blir sönderstressade och utbrända. En ung ambitiös tonåring klarar inte att upprätthålla gränsen, svarar Jan-Olof Hellsten.

Han påpekar att i skolan kan eleven få kvalificerad hjälp av utbildade och engagerade lärare. "Läxorna" klaras av under den vanliga skoldagen som enligt hans mening borde kunna förlängas.

– Viktigt att påpeka är att jag inte är emot att eleverna pluggar. De måste räkna, räkna och räkna. De måste plugga glosor. Men det bör ske på skoltid. Jag tror att det skulle leda till att eleverna anstränger sig mer än i dag och att resultaten förbättras.

Vilka reaktioner har ditt läxmotstånd mött bland lärare?

– Det varierar. De flesta lärare ger läxor i dag och motiverar det med att svaga elever behöver läxor för att klara sina studier. Men då bortser de från elevernas skiftande hemförhållanden.

Jan-Olof Hellsten kallades ibland för de "lata elevernas bästa vän" när han argumenterade mot läxor. Men då har kritikerna inte förstätt vad jag han menar, understryker han.

– Det krävs hårt arbete för att klara studierna, det är viktigt att ha i åtanke.

Max Strandberg har varit lärare, utbildad lärare och är i dag lektor och forskare vid Stockholms universitet. Han har också på uppdrag av Skolverket gjort ett forskningsbaserat stödmaterial om läxor för lärare – "Läxor i praktiken". Han tycker att man hamnar fel i debatten om man enbart diskuterar läxors vara eller inte vara.

– Det viktiga är att diskutera läxornas kvalitet och innehåll. Om man ska ha läxor ska de vara bra. Man ska inte ge läxor enbart för att ge läxor, säger han.

Max Strandberg menar att det behövs mer forskning om läxors kvalitet och innehåll, hur de följs upp av lärare och vilken typ av läxor som har bäst effekt på lärandet. Läxorna bör också utformas på olika sätt beroende på ämne.

– Om läxor leder till konflikter är de fel utformade, för svåra, eller så har lärare inte hunnit förklara läxan.

Han menar att hemläxor måste anpassas efter elevernas hemförhållanden. I skolor där föräldrarna har en väldigt varierande bakgrund kan man till exempel ge hemuppgifter om att diskutera olika moraliska frågor som alla har en relation till. Eller frågor som har med föräldrars barndom och ungdom att göra.

Max Strandberg har skrivit en avhandling om denna typ av hemuppgifter som han kallar samarbetsläxor. Även dessa läxor måste utformas på många olika sätt, menar han.

Om man inte har någon att diskutera samarbetsläxorna med så är det viktigt att skolan ser till att det finns någon vuxen på skolan att göra läxan med.

– Det är viktigt att kunna göra sina uppgifter i lugn och ro och man ska inte behöva betala för det, säger Max Strandberg.

Han efterlyser mer forskning om både undervisning och läxor.

– Det saknas otroligt mycket vetenskapliga kunskaper om dessa områden.

Däremot menar han att det finns forskning som visar att betygssättning av hemläxor inte är en bra väg att gå.

– Grunden för betyg måste vara det man gör i skolan, inte hemma, säger Max Strandberg.

Jan-Eric Gustafsson är professor i pedagogik vid Göteborgs universitet och har forskat om läxors effektivitet ur ett nytt perspektiv. Han menar att forskning som visar att läxor inte leder till bättre resultat lider av metodproblem eftersom sambandet mellan läxor och resultat görs på elevnivå. En elev som har det svårt med ett ämne får ofta mer läxor för att komma ikapp och behöver dessutom mer tid för att göra läxorna. Det kan leda till att det kan se ut som om mer läxtid inte ger ett bättre resultat.

Jan-Eric Gustafsson har i stället undersökt sambandet mellan läxor och resultat med andra metoder, bland annat genom att analysera medelvärden på klassnivå och ser då att det finns ett positivt samband mellan läxor och resultat.

– Effekterna av läxläsning är inte jättestora men inte heller försumbara, säger Jan-Eric Gustafsson.

Undersökningen gällde enbart ämnet matematik i årskurs 8.

Och även i den här studien fanns möjligen ett metodproblem. Analysen har inte tagit hänsyn till elevernas hemmiljö. Därmed går det inte att veta i vilken mån den påverkar läxläsningens resultat.

– Jag planerar att gå vidare med att undersöka föräldrarnas påverkan på läxläsningen, säger Jan-Eric Gustafsson.

Ingrid Westlund, doktor i pedagogik vid Linköpings universitet, anser att Jan-Eric Gustafssons forskning kanske är det enda verkliga försöket att studera effekten av läxor i Sverige på senare år.

– Jag tycker att han resonerar på ett klokt sätt. Det är så många faktorer som påverkar läxors effektivitet, därför blir det svårt att tolka resultaten.

Det kan till exempel vara stor skillnad mellan läxor till olika åldrar, i olika ämnen och inte minst mellan vilka lärare och föräldrar eleverna har, menar hon.

– Man definierar inte tydligt vad som är en läxa. Därför blir den internationella läxforskningen motstridig, säger Ingrid Westlund.

I Sverige är kanske huvudproblemet att det knappt bedrivs någon forskning alls om läxor, menar Ingrid Westlund.

– Och då vet vi inte vilka slutsatser vi ska dra, säger hon.

Varför forskas det så lite om läxor i Sverige, tror du?

– Jag tror att det beror på att lärarna tar läxor för givet. Det sitter i ryggmärgen hos både lärare och föräldrar att läxor är något positivt. Därför har forskningen tyvärr inte brytt sig om detta område.

Ingrid Westlund hänvisar just till John Hatties studie som nämns i början av artikeln, när hon ifrågasätter om lärarna kan fortsätta att ge läxor och samtidigt hävda att detta skulle vila på vetenskaplig grund. I Hatties studie hamnar läxor på plats 88 på listan över vilka faktorer som har störst effekt på elevers studieresultat.

– Större delen av de tjugo faktorerna i topp på listan handlar om lärarna och undervisningen. I dag är nog de flesta överens om att det är lärarnas förmåga och undervisningens kvalitet som är avgörande för skolresultaten. Läxorna har en ganska blygsam roll där, säger Ingrid Westlund.

Foto i text: Camilla Lundberg, Johan Wingborg och Eva Bergstedt

Hans Arbman
hans.arbman@dn.se

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.